

Slopa fåmansbolagsreglerna!

Företagare är inte vanliga anställda.

Slopa fåmansbolagsreglerna!

Den här skriften har underrubriken Företagare är inte vanliga anställda. En underlig titel, kan det tyckas. Alla borde ju veta att företagare inte är som vanliga anställda.

Men det finns en som inte fattat vilken himmelsvid skillnad som råder mellan företagare och arbetstagare. Det är staten. Staten anser att en företagares inkomster från ett bolag han själv driver i huvudsak är att jämställa med inkomster av anställning. Därför, säger staten, gäller det att se till att företagaren betalar skatt som en löntagare, inte som en passiv och frånvarande kapitalägare.

I det syftet har staten inrättat de så kallade 3:12-reglerna eller fåmansbolagsreglerna. Hela syftet är att se till att aktiva företagare får högre skatt än passiva kapitalägare. Och argumentet är att aktiva företagare egentligen är vanliga anställda.

Fåmansbolagsreglerna diskriminerar mot aktiva företagare i bemärkelsen utsätter dem för negativ särbehandling jämfört med passiva kapitalägare. Dessutom skapar de ett ohyggligt krängel, inte bara för de företagare som tvingas betala högre skatt, utan även för dem som inte kommer upp i sådana inkomster att reglerna slår till. Av alla enskilda hinder på vägen mot ett "företagarklimat i världsklass", som näringsministern sagt att Sverige borde ha, är fåmansbolagsreglerna det största.

Den här skriften visar hur fel staten har. En företagare består inte av en del arbetstagare och en del kapitalist. Företagarens tillvaro påminner om dessa men är inte riktigt lik någon av dem.

Fåmansbolagsreglerna bygger på en felaktig verklighetsuppfattning och bör slopas.

Patrik Engellau

Ordförande i Den Nya Valfärden

Ps. När det i denna skrift talas om hög och låg skatt avses skatten ovanför den så kallade brytpunkten, som ligger runt 285 000 kronor om året. Under brytpunkten är skatten på arbete och kapital ungefär densamma.

Sammanfattning

Anställda har anställningstrygghet och hög skatt. Det finns en sorts logik i det. Passiva kapitalägare har ingen trygghet och låg skatt. Det finns en sorts logik i det också. Företagare har hög skatt och ingen anställningstrygghet. Det är orättvist.

I bild kan det sammanfattas så här:

		Trygghet	
		<i>Hög</i>	<i>Låg</i>
Skatt	<i>Hög</i>	Anställd	Företagare
	<i>Låg</i>		Kapitalist

Det går inte att skapa trygghet för företagare. Däremot går det att ta bort fåmansbolagsreglerna. Detta bör ske.

Statens verklighetsuppfattning är felaktig

I Sverige är det olika skatt på arbete och kapital. Skatten på arbete är högre än skatten på kapital. Kapitalister behandlas lindrigare av skattelagarna än löntagare (eller anställda eller arbetstagare eller vad man vill kalla dem). Förklaringen kan vara att löntagarna betalar för en trygghet som kapitalägarna inte erbjuder. Till exempel får en anställd som slås ut från arbetsmarknaden ersättning för sitt uppehålle, medan det kapital som slås ut är för evigt förlorat.

Nu kommer en av de stora knäckfrågorna i svensk skattedebatt. Hur ska företagare beskattas? Företagare sätter in både kapital och arbete (plus en hel del annat, som vi strax ska få se) i verksamheten. Är företagare kapitalister eller vanliga anställda eller något helt annat?

Det här är ingen struntfråga. Direkt berör den en halv miljon svenskar (närmare bestämt 425 700 stycken är 2 000; så många lämnade in K 10-blanketter vid deklarationen och definieras alltså som fåmansbolagsägare) samt de troligen rätt många familjemedlemmar som inte har en aning om att de också egentligen ska fylla i blanketterna. Indirekt berör den alla svenskar i egenskap av potentiella företagare och av samhällsmedborgare i allmänhet, för var och en av oss påverkas ju av företagandet, ekonomin och tillväxten.

Staten har en bestämd uppfattning i denna för företagarklimatet så viktiga fråga. ”Är ägarna i ett fåmansföretag aktiva i detta utgör inkomsterna i företaget en blandning av arbets- och kapitalinkomster”, står det i direktiven (Dir. 1999:72) till den utredning om fåmansbolagsreglerna som nyligen avgivit sitt slutbetänkande. Närmare bestämt menar staten att företagaren i huvudsak kan jämföras med en vanlig anställd och därför bör beskattas som en sådan. I den mån vederbörande satt in kapital i företaget menar staten att detta är ungefär som att sätta in pengar på banken (fast lite mer riskabelt) och att företagaren därför ska få tillgodoräkna sig statslåneränta (plus en liten riskpremie) på de insatta pengarna och att det beloppet ska beskattas som inkomst av kapital.¹

Föreställningen att företagande är ungefär som anställning skapar problem för staten. Om det inte fanns några särskilda hinder skulle ju en företagare kunna ta ersättning ur sitt företag som utdelning, och betala kapitalinkomstskatt, i stället för att, som staten vill, ta ut pengar som lön och betala en högre skatt som på inkomst av tjänst.

För att sätta stopp för den möjligheten har staten inrättat fåmansbolagsreglerna som ger aktiva företagare högre skatt än passiva kapitalägare. ”Eftersom skattebelastningen för förvärvsinkomster i de högre skikten är högre än för kapitalinkomster uppkommer skillnader mellan uttag i form av progressivt beskattad lön och uttag i form av utdelning”, skriver Finansdepartementet i utredningsdirektiven. ”De särskilda reglerna för delägare i fåmansföretag har sin utgångspunkt i denna skillnad i beskattning”.

För att täppa till alla tänkbara kryphål har lagstiftaren tvingats skapa ett enastående intrikat, irriterande och krångligt regelsystem som knappt en enda företagare begriper. Ibland fattar inte lagstiftaren själv vad han gör. Till exempel har en oavsedd konsekvens av fåmansbolagsreglerna uppdragats på senare tid, nämligen att företagare ibland kan åka på skatt på reaförluster. Som väl är har Riksdagen trots motstånd från Finansdepartementet upphävt denna Pomperipossa-effekt i kvadrat.

I tillägg till skattediskrimineringen utgör 3:12-reglerna krångelfaktor nummer ett för svenska företagare. Och krånglet drabbar alla företagare, inte bara dem som reglerna är inrättade för att klämma åt.

---

¹ Här är skattelagarna mycket hårdare mot företagare än mot kapitalister. Kapitalisternas insatta riskkapital är vad de köpt aktier för. Företagarnas insatta riskkapital är för det mesta mycket större än vad de direkt satt in som aktiekapital eftersom företaget ofta tar banklån som företagaren tvingas borga för privat. Det är en risk som staten inte beviljar kompensation för.

Staten förstår emellertid att det är skadligt att beskatta aktiva företagare hårdare än passiva kapitalägare. Så här skriver Finansdepartementet i direktiven: "Eftersom fåmansföretagen bör få en större samhällsekonomisk betydelse i Sverige i framtiden är det viktigt att se till att aktiva ägare i fåmansföretag – i förhållande till passiva kapitalägare – inte missgynnas av reglerna."

Men på grund av sin föreställning om att företagare är en sorts löntagare ryggas staten för den enda rimliga slutsatsen, nämligen att slopa fåmansbolagsreglerna: "Hänsyn måste emellertid tas till att de aktiva ägarnas inkomster, till skillnad från vad som gäller för de passiva delägarna, delvis utgörs av arbetsinkomster."

Därför måste det enligt staten inrättas särskilda regler riktade mot just företagare: "Ett regelverk som definierar vad som anses vara lön respektive kapitalinkomst är nödvändigt för att hindra skattskyldiga att ta ut arbetsinkomster i form av kapitalbeskattad utdelningsinkomst."

Men staten har fel. Att vara företagare är inte att vara en del kapitalist och en del anställd. Företagande är något helt annat.

Att vara företagare är att axla ett långt större ansvar och ta betydligt större risker än en anställd. Att vara företagare är att ta till och med större risker än en vanlig kapitalist, som bara riskerar de pengar han satsat, ingenting mer. Företagaren riskerar mycket mer än vad han sätter in i bolaget. Han tvingas dessutom ta ett ansvar som inte åligger anställda och kapitalister och han kan råka riktigt illa ut om han medvetet eller omedvetet skulle brista på någon punkt. Framför allt har han ingen att skylla på om det går snett. Ansvaret är hans helt och hållet.

Två metamorfoser

Grundbulten är frågan i vilken utsträckning en företagares tillvaro är densamma som, eller åtminstone lik, en anställds. Låt oss fundera över hur villkoren i arbetslivet förändras för den som, i ett första steg, övergår från att vara anställd till att jobba i ett eget bolag och sedan, i ett andra steg, anställer sin första medarbetare.

En anställd blir företagare

Varje år startas omkring 50 000 nya företag. Sverige får 50 000 nya företagare varje år (och förlorar en del gamla). Internationellt är detta en ganska

låg siffra i förhållande till Sveriges folkmängd. Något tycks hålla en del svenska entreprenörer tillbaka, vare sig det är ovana vid entreprenörskap eller oro för vad företagandet kan medföra för risker.

För företagarrisker finns. Om staten talade klarspråk till en nyföretagare skulle den säga ungefär så här:

Det är kul att du vill starta företag, men låt mig påpeka att din tillvaro som företagare kommer att skilja sig ganska rejält från din tillvaro som anställd. Det är framför allt tre saker du ska vara medveten om.

För det första gäller det statliga och kommunala trygghetssystemet inte på samma sätt för företagare. För att förhindra att du utnyttjar din speciella situation som företagare till att missbruka förmånerna har vi varit tvungna att ta bort dem eller, i vissa fall, inskränka dem rejält för dig och andra företagare.

För det andra får du nu ansvar för mycket som din arbetsgivare tidigare hanterade åt dig och som du då kanske inte tänkte på, uppgiftslämnande och inbetalningar och sådant där. Det här extraansvaret får du ingen kompensation för.

För det tredje har din riskexponering ökat kraftigt. Då avser jag inte bara det som alla i första hand tänker på, alltså att du kan förlora eventuella pengar du sätter in i bolaget. Så är det även för passiva kapitalister. Dessutom tvingas du nästan alltid teckna borgen på bolagets banklån. Det kan blir en stor smäll, tänk på det.

I tillägg till detta finns en massa särskilda företagarrisker, till exempel att du kan råka rejält illa ut om du inte känner till alla statliga regler och därför missar någon inbetalning eller anmälan eller blankett som du kanske inte ens hört talas om.

Låt oss beskriva verkligheten bakom dessa tre varningar lite närmare.

Minskad trygghet

Några exempel:

Fast lön

Anställd: Ja.

Företagare Nej. Den lön du kan ta ut beror på hur det går för företaget.

Uppsägningstid

Anställd: Du är tillförsäkrad en viss minsta uppsägningstid, längre ju längre du varit anställd och ju äldre du är.

Företagare: Du har varken anställningsskydd, lönegaranti eller uppsägnings-tid. Du kan inte hävda någon rätt gentemot dig själv och därmed ej heller gentemot ditt företag.

Uppsägning

Anställd: Du är tillförsäkrad att din arbetsgivare inte godtyckligt kan säga upp dig.

Företagare: Om kunderna säger upp kontrakten får du stå ditt kast.

Missbruksproblem

Anställd: Om du skulle råka in i missbruk, har din arbetsgivare en skyldighet att försöka finna hjälp.

Företagare: Som företagare har du ingen arbetsgivare att kräva hjälp av. Du får skylla dig själv.

Arbetslöshetsersättning

Anställd: Om du är medlem i en a-kassa är du berättigad till arbetslöshetsersättning om du blir uppsagd.

Företagare: Som medlem i a-kassa för företagare kan du få arbetslöshetsersättning om du stänger företaget i tid² eller åtminstone lägger det i malpåse. I praktiken betyder det att företaget måste avvecklas innan du går ned i lön, något som företagare oftast inte gillar att göra.

Semester

Anställd: Du har rätt till semester på arbetsgivarens bekostnad.

Företagare: Du har ingen semesterrätt. Om du tar ledigt är det på egen risk och egen bekostnad.

Allmänt skyddsnät

Anställd: Du drar nytta av ett skyddsnät som är anpassat till löntagare och bland annat innefattar rätt till sjuklön, a-kassa och förtids-pension.

---

² Typfall: Företaget börjar gå dåligt och företagaren parerar med att sänka sin egen lön för att rädda företaget. Kanske låter han bli att ta ut lön. Om bolaget sedan måste avvecklas i alla fall har företagaren ingen lön som grund för a-kassa. Det blir inga pengar alls.

Företagare: Skyddsnetet är inte anpassat till företagare. Företagare riskerar att hamna mellan stolarna.

Sjuklön

Anställd: Du betalar en dag (karensdagen) och din arbetsgivare betalar upp till tre veckor innan staten tar över.

Företagare: Du betalar tre veckor innan staten tar över (dels karensdagen, dels upp till tre veckor som du betalar genom ditt företag). Men sannolikt kan du inte vara borta mer än ett litet tag eftersom företaget är beroende av företagaren.
Eller annorlunda uttryckt: företagare har tre veckors karenstid.

Övriga bidrag, underhållsskyldighet etc

Anställd: Du kan själv räkna ut vad du har rätt att få i bostadsbidrag och likaså hur mycket du är skyldig att betala i eventuellt underhåll för dina barn.

Företagare: Du riskerar att myndigheterna anser att dina inkomster ska anses högre än vad du tar ut i lön så att det inte blir något bostadsbidrag. Underhållsbelopp kan fastställas på samma sätt.

Större ansvar

Några exempel:

Din dotter i skolåldern sommarjobbar i företaget där du arbetar

Anställd: Din dotter får göra alla grundavdrag och betalar troligen ingen skatt.

Företagare: Din dotters inkomst läggs på toppen av din inkomst och beskattas i enlighet därmed.³

Rätt till ledighet för vård av barn

Anställd: Den rätten har du.

Företagare: Du kanske har rätten, men du har ingen att hävda den emot.

---

³ Skattesituationen i en företagarfamilj kan bli absurd. Om den ena sonen jobbar ett tag i familjeföretaget kan han få betala högre skatt på eventuell utdelning än den andra sonen som inte arbetar i företaget. Läs exempelvis om familjen Ernstsson på www.dnv.se/foretagarombudsmannen.

Uppgiftslämnande

Anställd: Sådant behöver du inte hålla på med som anställd.

Företagare: Se till att du håller alla tider. En dags försening med den månatliga skattedeklarationen kostar 1000 kronor även om du betalar in skatten i tid.

Bokföringen ska skötas, skatter redovisas och betalas

Anställd: Inte ditt ansvar.

Företagare: Ditt ansvar. Om du brister kan du drabbas av straff.

Nödvändiga tillstånd, efterlevnad av miljöbalken och andra specialregler, till exempel avseende transport av kemikalier

Anställd: Inte ditt ansvar.

Företagare: Ditt ansvar. Om du brister kan du drabbas av straff.

Större risk

Några exempel:

Normal affärsrisk – företaget går dåligt

Anställd: Du får din lön så länge du är anställd och företaget har några pengar. Därefter tar staten över försörjningsansvaret tills du hittar ett nytt jobb.

Företagare: Den som drabbas först är normalt du, antingen genom att du måste skära ned din lön eller också att du förlorar insatt kapital (eller båda).

Företaget begår fel på grund av att kunskap saknas om någon regel

Anställd: Du drabbas inte.

Företagare: Du förväntas vara insatt i all relevant lagstiftning, till exempel aktiebolagslag, bokföringslag, årsredovisningslag, uppbördslag, skattelag, avtalslag, arbetsrätt, LAS, miljölagar, arbetarskydd mm. Om Du gör ett fel och felet får några besvärande konsekvenser, till exempel böter eller skattetillägg drabbar det företaget, det vill säga dig.⁴

---

⁴ Typfall: Ett larmföretag i Borås lät sina anställda nattparkera bilarna hemma av säkerhetsskäl. Skattemyndigheten betraktade det som billförmån och taxerade upp de anställda. Eftersom de anställda (och företaget) inte ansåg att det var någon förmån fick företaget kompensera de anställda med extra lön. Det kostade företaget 200 000 kronor i oförutsedda kostnader. Läs om AB Lås och Slipexperten på www.dnv.se/foretagarombudsmanen.

Politiska risker

Anställd: Du drabbas sällan som anställd.

Företagare: Osäkerhet om framtida lagstiftning till exempel förbud mot privat verksamhet inom skola och akutsjukvård. Otillbörlig konkurrens från offentlig verksamhet.⁵

Skador som uppkommer, till exempel av hantverkare på arbetsplats

Anställd: Du är inte ansvarig annat än i rena undantagsfall.

Företagare: Ansvaret är ditt. Du kan bli skadeståndsskyldig.

Övergriper från skattemyndigheter eller andra offentliga institutioner

Anställd: Du drabbas sällan som anställd. I din roll som medborgare är risken troligen större.

Företagare: Myndigheter tar alltför ofta inte hänsyn till hur deras ibland hänsynslösa beteende drabbar företagare.⁶

Konkurs

Anställd: Illa nog, men du riskerar inga personliga efterräkningar.

Företagare: Du har lönegaranti och förmånsrätt i konkursen för lönefordringar. Du blir personligen betalningsansvarig för bolagets skulder om du inte i tid begärt bolaget i konkurs eller likvidation. Du och de anhöriga som jobbat i företaget kan bli tvungna att betala tillbaka upp till tre årslöner. Du har ingen lönegaranti och ingen förmånsrätt i konkursen för lönefordringar. Det har vanligtvis inte dina anhöriga heller.

---

4 Ett annat typfall: En mamma och dotter startade bed & breakfast på lantgård. De visste inte att detta måste anmälas till kommunens miljöförvaltning. De tvingades erlägga miljösanktionsavgift på 10 000 kronor, ungefär 15 procent av bolagets omsättning. Läs om Gerd och Sofia och Huset Bror August på www.dnv.se/foretagarombudsmannen.

Ytterligare ett typfall: Ett företag köpte en skåpbil som myndigheterna ansåg enligt en för de flesta okänd schablonregel ansåg vara personbil, vilket påverkade momshanteringen. Företaget fick 10 000 kronor i skattetillegg. Läs om Hudik-Flytt AB på www.dnv.se/foretagarombudsmannen.

5 Typfall: Svensk Brikettenergi AB utsätts för prisdumpning av kommunala producenter som inte ens bryr sig om vad domstolarna säger. Se www.dnv.se/foretagarombudsmannen.

6 Flera fall på www.dnv.se/foretagarombudsmannen, exempelvis om bilreparatören som inte fick betalt för beställt och utfört arbete av Försäkringskassan i Norrtälje för att Försäkringskassan gjort av med sitt anslag. Andra kända exempel är Medanalysis och bilhandlaren Alvgård i Växjö. Alvgård drabbades av upptaxering med krav på betalning innan ett skatteärende var avgjort. Han fick rätt till slut, men då var hans ekonomi redan raserad. Företagare tvingas anlita dyra experter för att försvara sig och får - oavsett utgången - stå för advokatkostnaderna som för övrigt ej är avdragsgilla.

Företaget har inte pengar till skatten

Anställd: Inte ditt problem.

Företagare: Du har företrädaransvar och kan bli personligt betalningsansvarig.

En företagare anställer

Det går bra för en del företagare. Rätt som det är får de så mycket att göra att de måste skaffa sig medarbetare. Att gå från ensamföretagare till arbetsgivare är ett minst lika stort språng som att gå från anställd till företagare.

Om staten även vid ett sådant tillfälle talade klarspråk skulle den kunna säga ungefär så här:

Kul att du lyckas. Men låt mig påpeka att det här med att anställa folk är en helt annan grej än att jobba ensam. Det innebär att du och jag blir partners, liksom. Du ska göra en del av mitt jobb. Ja, kanske inte partners riktigt, för samarbetet är inte frivilligt för din del. Du är tvungen att hjälpa mig. Och du får inget för det.

Det är framför allt två saker jag tänker på. För det första ska du jobba som indrivare åt mig. Det som dina anställda är skyldiga mig ska du ta ifrån dem och skicka in.

För det andra, och det är det viktigaste, har jag bestämt att du, vid sidan av mig, ska vara leverantör i välfärdsstaten. En del av det som jag tycker folk har rätt till, till exempel sjuklön de första två veckorna, ska du betala eftersom jag inte har råd.

Dessutom ska du veta att jag anser att du har ett maktövertag över dina anställda och att du kommer att missbruka detta maktövertag om jag inte vidtar motåtgärder. Jag står på dina anställdas sida. Därför har jag målmedvetet stiftat lagar som gett facket medel att sätta dit dig om du blir besvärlig. Det spelar ingen roll om du blir besvärlig av ont uppsåt eller för att du är pressad av något, till exempel konkurrensen. Facket måste kunna sätta dit dig i vilket fall som helst.

Fortfarande gäller förstas principen att om du missar någon av dina skyldigheter mot mig så kan du bli personligen ansvarig att betala långt större summor än vad du satt in i ditt företag.

Låt oss beskriva detta närmare.

Indrivare åt staten

Några exempel:

Moms

Anställd: Du drabbas som konsument. I övrigt märker du inget.

Företagare: Du drabbas som konsument. Dessutom ska du driva in pengarna åt staten. Du ska ta ut moms av dina kunder och redovisa och betala pengarna till staten. Du måste betala till staten även om dina kunder inte har betalt sina fakturor. Om du inte har fått betalt måste du fixa pengarna till staten på något annat sätt. Om du redovisar fel eller missar att ta ut rätt moms eller gör avdrag för moms som du har betalat vid fel tidpunkt så kan du få betala straffskatt. Du får inte betalt för att du driver in moms

Källskatt, sociala avgifter etc

Anställd: Du behöver för det mesta inte besvara dig med att betala in skatten. När det gäller de sociala avgifterna är du nog inte ens medveten hur mycket det handlar om. Sannolikt behöver du inte ens deklarerera.

Företagare: Du drar av på de anställdas lön och betalar in. Om du drar fel kan du bli betalningsansvarig. Du måste noggrant bygga upp apport- och redovisningssystem så att staten kan kontrollera betalningen. Du får inget betalt för jobbet, men du kan bestraffas om du inte sköter det.

Traktamenten, flygbolagsbonus, representation etc

Anställd: Du får i allmänhet pengarna och förmånerna utan krångel.

Företagare: Se till att du har bra rapportsystem som håller ordning på de anställdas traktamenten och eventuella förmåner. Om de anställdas förmåner inte anses avdragsgilla kan företaget bli betalningsskyldigt.

Införsel av lön för kronofogdens räkning

Anställd: Du är skyldig att betala dina egna skulder men inte att se till att andra gör det.

Företagare: Om dina anställda har skulder till kronofogden kan du bli skyldig att ta pengarna ur den anställdes lön och skicka in till staten. Om du missar kan du bli betalningsskyldig.

Andra indirekta skatter, till exempel på naturgrus och annonser

Anställd: Du har kanske hört talas om de här skatterna.

Företagare: Du ska betala in pengarna. Om du gör fel blir du straffad.

Företagaren som trygghetsinrättning

Några exempel:

Sjuklön

Anställd: Du betalar för en sjukdag när du själv är sjuk (genom inkomstbortfallet under karensdagen). Och då betalar du bara lönen efter skatt.

Företagare: När dina anställda är sjuka betalar du upp till tre veckor per anställd och sjukdomstillfälle. Du betalar full lön plus arbetsgivaravgifter.⁷

Rehabiliteringsansvar, återanpassning av missbrukare

Anställd: Inte ditt ansvar ens om det handlar om dig själv.

Företagare: Ditt ansvar om det handlar om dig själv. Ditt ansvar om det handlar om dina anställda.

Företagshälsovård

Anställd: Du utnyttjar gratis.

Företagare: Du organiserar och betalar.

Jämställdhet

Anställd: Du har inga skyldigheter.

Företagare: Det är ditt ansvar att förverkliga statens politik när det gäller jämställdheten på ditt företag. Om företaget har minst tio anställda måste du utforma en jämställdhetsplan som staten kan kontrollera. Du ska också förse Jämo med de uppgifter han vill ha. Om han inte får uppgifterna kan han utdöma böter.

---

⁷ Så här kan man resonera: Antag att du har en anställd med 30 000 kronor i månadslön. Nu är han sjuk i tre veckor. Det kostar honom 500 kronor netto i inkomstbortfall under karensdagen (50 procent i skatt på 1 000 kronor om dagen i lön). Nästa 20 dagar ska företaget betala lönen. Det blir 20 000 kronor plus sociala avgifter, ungefär 27 000 kronor totalt. Om den anställde varit frisk - och genererat företagsintäkter åtminstone uppgående till lönen - hade bolaget haft lika mycket mer i kassan. De pengarna hade du själv kunnat ta ut i lön. Det är dina pengar. Efter sociala avgifter och skatt hade det blivit ungefär 10 000 kronor i handen för dig. Den anställdes sjukdom kostar dig privat 20 gånger så mycket som det kostar den anställde privat.

Anställningsskydd

Anställd: Hur dåligt det än går för företaget har du minst sex månaders fallskärm efter uppsägning.

Företagare: Hur dåligt det än går för företaget har dina anställda minst sex månaders fallskärm. Själv har du ingen fallskärm. Om du bryter mot lagen kan du bli dömd att betala de uppsagda upp till 48 månadslöner.

Företaget måste avskeda några anställda

Anställd: Om du inte gör ett bra jobb kan du få behålla det i alla fall om du varit anställd länge. Om du gör ett bra jobb kan du förlora det i alla fall om du är nyanställd.

Företagare: Det är inte företagets bästa som avgör vem som ska avskedas, utan turordningsreglerna. De som jobbat längst ska vara kvar oavsett kompetens.⁸

Fackets makt

Så gott som alla paragrafer i lagarna på arbetsrättens område är utformade för stora bolag med egen förhandlingsorganisation. Men samma lagar gäller också för små företag. Om Metall och Volvo kommer i konflikt råder någon sorts maktbalans. Men samma regelverk gäller för en konflikt mellan Metall och en cykelreparatör med två anställda. Då finns inte längre någon maktbalans. Att staten genom lagstiftningen ställer upp på Metalls sida i en strid mot Volvo går möjligtvis att begripa, men att staten ställer upp för Metall mot cykelreparatören skapar betydande risker cykelreparatören.

När företagaren anställer får han inte bara med den anställde att göra, utan också med en organisation som staten försett med särskild trumf på hand om de två skulle hamna i luven på varandra, nämligen facket.

Några exempel:

Twist om hur lagarna ska tolkas

Anställd: Visserligen har du själv inga rättigheter, men ditt ombud, facket, har tolkningsföreträde.

Företagare: Om något är oklart i lagarna är din tolkning felaktig.

---

⁸ Om företaget har mindre än tio anställda får två personer undantas från turordningsreglerna.

Arbetsgivaren vill inte teckna kollektivavtal

Anställd: Facket utgår från att detta är till din nackdel och kan vidta kraftfulla åtgärder mot företagaren, till exempel att sätta företaget i blockad för att det ska bli ett kollektivavtal.

Företagare: Om du inte kryper till korset kan facket driva kampen tills du går under.⁹

Arbetsgivaren vill göra en väsentlig förändring

Anställd: Din företrädare, facket, ska vara med och bestämma.

Företagare: Det räcker inte med att du diskuterar saken med dem det berör, nämligen de anställda. Du måste också förhandla med facket. Om du bara förhandlar med de anställda, men inte med facket, riskerar du att få betala skadestånd till facket. En arbetsgivare är undantagen från dessa skyldigheter, nämligen facket självt.

Företaget kommer i konflikt med facket

Anställd Behöver inte beröra dig.

Företagare: Din företagareförsäkring täcker vanligtvis inte dina egna kostnader för att anlita advokat i arbetsrättsmål. Du kan råka riktigt illa ut.

Slutsats

För den som bara har en hammare ser alla problem ut som en spik, är ett talesätt. Det stämmer bra in på staten. Staten föreställer sig att det bara finns två slags individer på arbetsmarknaden, kapitalister och arbetstagare. När den får syn på en företagare försöker den pressa in vederbörande i någon av dessa två kategorier.

Vi har sett att det inte fungerar så bra. En företagare är inte som en vanlig anställd, ej heller som en passiv kapitalist. En företagares ansvar och risksituation skiljer sig radikalt från vad som gäller både för anställda och passiva kapitalister. Det behöver inte vara något fel med det, men det blir fel om man, som staten, tror att en företagare i grunden är en vanlig anställd. Det är mycket mer riskabelt att vara företagare än att vara anställd. Det är även mycket mer riskabelt att vara företagare än att vara kapitalist. Därför

---

⁹ Detta inträffade i det uppmärksammade fallet med företagaren Torgny Gustafsson.

är det underligt att staten beviljar kapitalister, men inte företagare, lägre skatt än anställda.

Egentligen borde man inrätta ett särskilt inkomstslag för företagare. I tillägg till inkomstlagen "inkomst av kapital" och "inkomst av tjänst" borde det finnas "inkomst av entreprenörskap" med sina speciella – och förmånliga – regler och villkor.

Men sådana nydaningar tar tid. På kort sikt räcker det med att undanröja det mest uppenbara felet, nämligen den diskriminerande och krångliga särlagstiftningen mot företagare.

Slopa fåmansbolagsreglerna! Ring din riksdagsman och tala om det.

En tankesmedja i tiden

Verksamheten inom tankesmedjan Den Nya Valfärden startades av Patrik Engellau och G. Rune Berggren och har bedrivits i mer än femton år.

Under denna tid har Den Nya Valfärden inom ramen för skriftserien Medborgarnas Offentliga Utredningar (MOU) till och med september 2003 publicerats tjugofem utredningar, samt sex övriga skrifter. Den Nya Valfärden har tillsatt en Konkurrenskommission som nu

arbetat i mer än tio år och även startat Företagarombudsmannen, Företagarparlamentet, Agenda Konkurrens, Demokratistyrelsen och Personvalskampanjen.

Den Nya Valfärden driver också 4 oktober för entreprenörskap, som bland annat ger ut 4 oktobertidningen och ansvar för Företagardialogen.

Den Nya Valfärden har dessutom utvecklat en ny samhällsmodell för Sverige.

Den Nya Valfärden
Box 5625, 114 86 Stockholm
Tel 08-545 038 10, Fax 08-611 35 62
www.dnv.se info@dnv.se

Den Nya Valfärden
Box 5625, 114 86 Stockholm. Tel 08-545 038 10, fax 08-611 35 62
www.4oktober.se info@4oktober.se

Den Nya Valfärden Företagarkontakt AB

Ekvägen 3 B
732 48 Arboga
Tel 0589-59 01 00
Fax 0589-59 01 50

Kungsgatan 12
713 31 Nora
Tel 0587-135 50
Fax 0587-135 67

Box 12
826 21 Söderhamn
Tel 0270-124 95
Fax 0270-124 11

Box 1113
701 11 Örebro
Tel 019-13 02 80
Fax 019-12 97 35